

Historiker om Hjemmefrontens likvideringer:

- Altfor sent å finne antallet

– Det er for sent å finne ut hvor mange Hjemmefronten likviderte, sier historiker Nils Johan Ringdal.

ODD INGE SKJÆVESLAND

Hjemmefronten likviderte nærmere 200 under krigen, ifølge journalist og forfatter Egil Ulateigs nye bok, som skal komme i november. Det offisielle tallet er 65, mens Milorg-leder Jens Chr. Hauge etter krigen sa at tallet var 55.

– Man trenger ikke være særlig intelligent for å gjette at tallet ligger over 65, men hvor mye høyere, blir ren spekulasjon, sier Ringdal.

Han er skeptisk til både det offisielle tallet 65 og Ula-

teigs 200. Selv berørte han temaet midt på 1980-tallet, men mente at det allerede den gangen var for sent å finne frem til et nøyaktig tall.

Tausheten

– Sakene måtte i så fall ha vært etterforsket rett etter krigen, noe de nok burde ha vært. Men når det en gang er lagt lokk på, er det umulig å finne nøyaktig ut av dette. Man kan ikke lage tall uten å etterforske hvert enkelt dødsfall. Jeg tviler på at Ulateig kan ha gått tilstrekkelig inn i hver enkelt sak til å kunne etablere et korrekt tall.

– Men det betyr ikke at jeg har full tillit til Jens Chr. Hauge heller, sier Ringdal, som understreker at altfor mange av aktørene er døde.

Han mener at Hauges taushet var politisk lett å begrunne:

– Men hvor høy prisen var, kan ingen måle. Hvor mye angst og uro har ikke dette forårsaket i kanskje ett hundre norske hjem? Noen mødre har med rette kunnet si til sine barn at far ble drept ved en misforståelse. Men hvor mange, vet nok ikke en gang Jens Chr. Hauge.

Fikk brev fra Hauge

Ulateig viser i sin bok til et konkret svar en enke etter en av de drepte fikk fra nettopp Milorgs leder: 21. september 1944 ble en mann likvidert av to menn fra Milorg, ved Majorstukrysset i Oslo. Knut K. Fiane ble skutt og drept. Hans enke, Alvide Fiane, forsøkte i alle

år å få klarhet i hvorfor mannen ble skutt. Hun skrev til bl.a. Stortinget, Justisdepartementet og Jens Chr. Hauge.

– Mannen min var ingen angiver, var hennes budskap. Etter mange år fikk hun brev fra Hauge, hvor han forklarte at Knut K. Fiane måtte tas av dage. Enken døde i sommer.

Generalmajor Ole Otto Paus (86) mener det har vært riktig å legge lokk på Hjemmefrontens likvidasjoner.

– Ulateigs bok er overflødig. I dag kan man ikke sette seg inn det som skjedde under krigen, fordi man handler så annerledes enn i fred, sier Paus, som var i Generalstabens i første halvdel av krigen. Han understreker at han støtter Jens Chr. Hauge ett hundre prosent.

– Er det offisielle tallet 65 likviderte for lavt?

– Antallet er likegyldig. Disse unge forskerne har ingen forutsetning for å sette seg inn i hvordan det var. Det er håpløst, svarer Paus.

– Rent hypotetisk kan det ha skjedd likvidasjoner av feil person, men de kan ikke vekkes til live. Derfor er det bedre å akseptere at tingene var som de var, sier generalmajor Paus.

Historieprofessor Tore Fryser regner med at noen ble likvidert ved en feiltagelse. Han mener det er nokså opplagt at det totale antall likviderte var flere enn det offisielle tallet.

Feiltagelse

– Hjemmefrontens ledelse kan ha vedtatt å likvidere 65, men den hadde ikke kon-

SPEKULASJONER: Historikeren Nils Johan Ringdal mener det ikke lenger er mulig å finne ut hvor mange Hjemmefronten likviderte.

troll over alt. Så mektig var tross alt ikke Jens Chr. Hauge. Ytterligere likvideringer kan ha blitt gjort av nordmenn underlagt britisk kommando, lokale hjemmefrontledere og noen i kommunistenes apparat, sier Fryser.

Den kjente motstandsmannen Gunfår «Kjakan» Sønsteby vil ikke kommentere Ulateigs påstander før boken er kommet ut.

Hauge letter ikke på sløret

Milorg-leder Jens Christian Hauge er taus om likvidasjonene.

Han sier at han aldri kommer til å uttale seg om enkeltheter i forbindelse med Hjemmefrontens likvidasjoner under krigen.

– Denne holdning vil være min så lenge jeg lever, sier Jens Christian Hauge i en pressemelding til Norsk Telegrambyrå.

– Jeg har aldri lagt skjul på at jeg bærer ansvar for de likvideringer som de norske hjemmestyrkene utførte etter oppdrag fra eller med godkjenning av sin ledelse. Men jeg har i et halvt hundre år konsekvent nektet å uttale meg om enkeltheter vedrørende slike likvidasjoner i media.

Avgjørende for meg er at de menn og kvinner, de var soldater, som utførte disse livsfarlige, vanskelige og motbydelige operasjoner, og deres nærmeste, har krav på å forbli ukjente, sier Hauge.

– Angiverne hadde dessverre et stort antall norske liv på sin samvittighet. For norsk mentalitet var likvidering et motbydelig forsvarsmiddel.

Det var ikke minst rettsstaten vi kjempet for. Likvidering av angivere og særlig farlige nazister skjedde under den tyske okkupasjonen av Norge bare i meget sjeldne tilfeller, når trusselen var stor og det ikke fantes andre utveier. Etter mitt skjønn kan vi være stolte av det, sier Hauge.

NTB

110999